

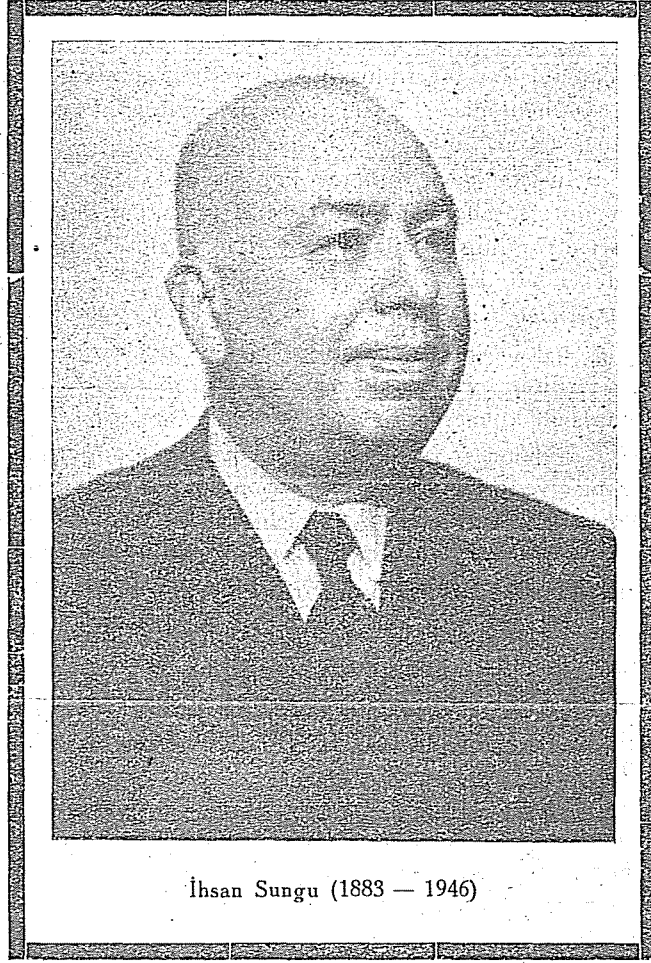
Sayı: V

1949

TÜRK TARİH, ARKEOLOJYA VE ETNOGRAFYA DERGİSİ

MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI ESKİ ESERLER VE MÜZELER
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ TARAFINDAN YAYIMLANIR

İSTANBUL 1949 — MİLLÎ EĞİTİM BASİMEVİ

İhsan Sungu (1883 - 1946)

İHSAN SUNGU

(1883 - 1946) Fikir ve eğitim adamı, Millî Eğitim Bakanlığı Müsteşarı. 1883 te Tarabluşam'da doğmuştur. Babası muhtelif şehirlerde yargıcılıklarda bulunmuş ve Bağdat İstinaf Mahkemesi Ceza Dairesi Başkanlığından emekliye ayrılmış olan Hüseyin Yahya Beydir.

İhsan Sungu, çocukluğunu ve ilk gençliğini babasının görevle bulunduğu Adana, Sivas, Diyarbakır, gibi Anadolu şehirlerinde geçirmiş ve 1898 de Diyarbakır İdadisinden birincilikle mezun olduktan sonra öğrenimini tamamlamak üzere İstanbul'a gelmiştir. O tarihlerde Mülkiye İdadisi adını taşıyan Mercan İdadisini de 1901 de başarı ile tamamlayarak Mülkiyeye girmiş ve 1904 te bu okulu da birincilikle bitirmiştir. Öğrencilik hayatında çalışkanlığı ve iyi ahlâkiyle kendisini hocalarına ve arkadaşlarına pek çok

sevdirmiş ve bulunduğu çevrede geniş bilgisi ve vazifeseverliğiyle seçkin bir yer tutmuş olan İhsan, Teçhizatı Askeriye Nezareti Evrak Müdürü Muavini sıfatıyla 21 yaşında, devlet hizmetine girmiş ve ölümüne kadar kırk iki yıl eksilmeyen bir gayretle kendini kamu hizmetine vermiştir.

Köse Raif Paşa gibi tecrübeli ve dürüst ahlâklı bir devlet adamının, kısa zamanda takdirini kazanan genç müdür muavini, 1907 de Washington elçiliğine Üçüncü Kâtip olarak gönderilmiş, Meşrutiyetin ilânına kadar Amerika'da kalmış, bu yeni âlemlerle temas kendisi için âdeti yeni bir tahsil ve tettebbu devresi teşkil etmiş ve ingilizce öğrenmesini sağlamıştır. Memlekete dönüşünde bir müddet Tanin gazetesinde çalışmış, hükûmetçe Akabe kaymakamlığına tayininin kararlaştığı gün, kendisine tesadüf eden ve o sırada müdürlüğünü üstüne aldığı Dürümuallimin'in ıslahı için dinç ve kuvvetli bir öğretim heyetinin teşkili ile uğraşan eski arkadaşı Sati Beyin ısrar ve teşvikiyle kendini, çok sevdiği öğretim mesleğine adanmıştır. 26 ekim 1909 da Darülmuallimini Âliye Malûmatı Medeniye ve Kanuniye Öğretmeni ve bu okula bağlı olarak yeni kurulan Tatbikat Okulunun da müdürü olmuştur. İhsan Bey, yeni işine büyük bir bağlılıkla sarılmış ve çalışmalarının ağırlık merkezini bilhassa memlekette ileri eğitim ve öğretim metotlarının uygulandığı bir deneme örnek ilk okulu yaratma konusu üstünde toplamış ve kısa zamanda bunu gerçekleştirmekte büyük başarı göstermiştir. Çocukluğundan beri okumayı ve kitabı seven Tatbikat Okulu Müdürünün, bir taraftan da tetkik ve tettebularını derinleştirmeye, türlü bakımdan özel değerler taşıyan kütüphanesini gittikçe zenginleştirmeye başladığını görmekteyiz. Öğretmen adayları için hazırladığı örnek derslerle Tatbikat Okulunda, yazdığı makale ve tatbikat dersleriyle «Tedrisat Mecmuası»nın yayıldığı ilk öğretim kurumlarında yepyeni bir öğretim ve eğitim hamlesi yaratan Tatbikatçı İhsan, iki üç yıl içinde mesleğin yüksek otoriteleri arasında yer almış, geniş bilgisiyle, özverili çalışmalarıyla küçük büyük bütün meslektaşlarında kendisine karşı bir güven ve sevgi yaratmıştır.

1911 den itibaren İhsan Bey Öğretmen Okulunun ilk, rüşdiye ve âliye sınıflarında tarih ve pedagoji derslerini de vermeye başlamış, bir taraftan tarih öğretimine yepyeni bir değer ve mâna kazandırmış, bir yandan da pedagoji alanında memlekete yeni görüş ve anlayış ufukları açmıştır.

1913 ten 1919 a kadar İhsan Bey ayrıca İstanbul Kız Öğretmen Okulunun öğretim usulü dersini de üzerine almış ve böylece kız ve erkek çok sayıda memleket gencini ilk öğretim safhalarında hizmete yetiştirmeye başlamıştır.

1919 dan itibaren çalışmalarını Erkek Öğretmen Okulunda toplıyan İhsan Bey, 1921 de bu müessesenin müdürlüğüne getirilmiş, 1924 e kadar bu vazifede bulunduktan sonra kendi isteğiyle Yüksek Öğretmen Okulu pedagoji ve öğretim usulü öğretmeni olmuştur. Bir taraftan da senelerce Arnavutköy Amerikan Kız Kolejinin edebiyat ve tarih öğretmenliğini yapmış, memleketimizde görev alan Amerikalı kültür adamlarına dilimizi öğretmek,

memleketimizi tanıtmak ve sevdirmek hususunda da başarılı çalışmalarda bulunmuştur.

İhsan Sungu, okul içinde ve sınıf karşısında geçen on beş yıllık öğretim hayatına paralel olarak memleket irfan hayatı bakımından büyük önem taşıyan başka çalışma alanlarında da değerli hizmetlerde bulunmuştur. İlk öğretim işlerinde ve hemen bütün maarif meselelerinde gerek Maarif Nezaretinin, gerek Maarif Vekâletinin daima bilgisinden ve tecrübesinden faydalandığı başlıca uzmanlardan biri olmuştur.

Ankarada 1923 ve 1924 yıllarında toplanan ve Cumhuriyet Maarifinin ilk programlarını yapan, çalışma hedeflerini belirten ilk iki Hey'et-i İlmîyede de çalışmıştır. İhsan Sungu, bir taraftan da son yüzyılın tarihini türlü yönden aydınlatıcı inceleme ve derindeştirmeler yapıyor, maarif tarihimiz, Tanzimat Devrinin fikir ve politika tarihi, basın hayatı üzerindeki bilgisini durmadan genişletiyordu. O, sadece, öğrencilerinin eksikliklerini tamamlayan ve onların bilgi ve seviyelerini yükseltmek için her vasıttan faydalanabilen bir mürebbî olmakla kalmamış, türlü konuda güçlüklerle karşılaşan, aradığı kaynak veya bilgiyi bulmaktan âciz kalan fikir ve kalem hayatı mensuplarının da daima bilgisinden ve kütüphanesinden faydalandıkları samimî ve kuvvetli bir yardımcı olmuştur.

Türk millî maarifine unutulmaz hizmetlerde bulunmuş olan rahmetli Mustafa Necati, Bakanlık Merkez teşkilâtını kuvvetlendirmek üzere çevresine mesleğin o günkü değerlerini toplamaya başladığı zaman İhsan Sungu'yu da Millî Talim ve Terbiye Heyeti Üyesi olarak Ankara'ya çağırdı ve o, muttasıf olduğu vazifeseverlik duygusuyla, İstanbuldaki derslerini, işlerini, hattâ pek çok sevdiği evini ve kitaplarını derhal bırakarak 9 ekim 1926 tarihinde Ankara'ya geldi. İhsan Sungu'nun hayatında yepyeni bir safha teşkil eden ve yirmi yıl süren Ankara devresinin ilk yılları bir okul odasının mütevazî konforu içinde geçti ve bu sırada memleketin 1927 tarihli ilk okul programlarıyla kazandığı yepyeni ve ileri ilk öğretim anlayışının kurucularından biri oldu.

İki yıl sonra, Ankara'da çok sevdiği bir yer olan Cebeci'de yaptırdığı evine ailesiyle ve kitaplarıyla yerleşti.

1929 da kısa bir süre için Gazi Orta Öğretmen Okulu Müdürlüğünü de üstüne alan İhsan Sungu, üç yıl fahri olarak bu müessesenin öğretim usulü öğretmenliğini yapmış; 18 kasım 1930 da da Talim ve Terbiye Kuruluna başkan olmuştur. Hayatının bu safhası resmî görevi yanında, İhsan Sungu'nun çok sevdiği ve bildiği bir ilim şubesi olan tarih alanında daha geniş çalışmasını, üstüne bu konudaki çalışmaları düzenliyen idare sorumlulukları almasını gerektirmiş ve o, 26 mart 1932 den itibaren Türk Tarih Kurumunun üyesi ve 1938-1942 yılları arasında da kurumun Asbaşkanı sıfatıyla hayatının son günlerine kadar Türk tarihi üzerindeki çalışmalara zevkle katılmıştır. 1932 ilkbaharında o vakit Başbakan bulunan Millî Şefimiz İsmet İnönü'nün Moskova seyahatlerinde maiyetlerinde bulunmuş, 1932 de Birinci Türk Tarih ve Dil Kurultayları sırasında da rahmetli Atatürk'ün çalışma

çevresine girmiştir. Bu yakın temaslarla Atatürk ve İnönü'nün sevgi ve teveccühlerini kazanan İhsan Sungu, her iki Şefe karşı derin bir sevgi ve saygıyla bağlanmıştır.

Atatürk'ün babası Ali Rıza Efendinin biyografisi hakkındaki bilgiyi doğru ve ilmi bir şekilde toplamak için sarfettiği emek ve bu vesile ile büyük Şef'ten görmüş olduğu takdir ve teşekkür hayatının eşi olmıyan zevklerinden ve Millî Şefimiz'in, kendisinin son hastalığı sırasında hatırını sormak için evine kadar zahmet buyurmaları da hayatının en büyük mazhariyetlerinden biri olmuştur.

Milletin en büyüklerinden, mahallesindeki en küçük çocuklara ve her akşam kitapları koltuğunda evine dönerken kendisini nöbet noktasında içten gelen saygıyla selâmlıyan polis memurlarına kadar, herkese sevdirmenin sırrına ermiş olan İhsan Sungu'nun memurluk hayatının 3 nisan 1939 danberi, son yedi senesini dolduran Müsteşarlık devresini, çok sevdiği ve candan bağlı olduğu Hasan Âli Yücel'le beraber çalıştığı günler teşkil eder. Yaşının az çok ilerlemiş olmasına rağmen en genç ve çalışkan memuru bile gıpta ettirecek bir gayretle kendisini işine veren, tam ve kâmil iş yapmanın örneği olan İhsan Sungu Türk Millî Eğitim tarihinde daima saygıyla anılacaktır.

Son senelerinde hususî çalışmalarını Namık Kemal, Ahmet Mithat ve Ebüzziya üzerinde teksif eden ve bu konuda çok değerli üç tetkik mahsuliyle irfan kütüphanemizi zenginleştireceği şüphesiz olan üstat İhsan Sungu'nun vakitsiz ölümü, maalesef bizi onun daima aranan tatlı ve öğretici sohbetinden olduğu gibi, değerli eserleriyle başbaşa kalmak zevkinden de mahrum etmiş bulunuyor. Ahmet Mithat Efendi hakkındaki değerli konferansını Ankara'da ve İstanbul'da dinlemiş olanlar, onun derin bilgisi ve kıvrak zekâsiyle tatlı üslûbu karşısında duydukları hayranlığın hâtırasını hiç şüphesiz uzun zaman saklıyacaklardır. Memleketin kendi janrında en zengin hususî kütüphanelerinden birine sahibolan İhsan Sungu'nun, derin bilgisinden yazılı olarak pek az şey bırakmış olduğunu söyleyenler olacaktır. Fakat bu, otuz yıldır memlekette ileri bir maarif anlayışının gelişmesinde, Yeni Türkiye öğretim ve eğitim adamlarının yetişmesinde ve eser vermelerinde onun büyük payını ve rolünü inkâr etmek olur.

Yedi ay süren bir hastalıktan sonra 11 nisan 1946 günü Ankara'da vefat eden İhsan Sungu, yeri güç doldurulan bu büyük insan, idare ve ilim adamı idi. Aziz hatırası her zaman hürmetle anılacaktır.

Faik Reşit UNAT